e*forum

Píše Michal Topor

(E*forum, 06. 06. 2012)

Znovu se **Marie Langerová** pustila cestou subtilní práce interpretační, traktujíc v soustředěném, nicméně přetržitém osvětlení řadu témat, motivů a postav, jimž už dříve věnovala pozornost (připomenout lze např. disertační práci Předměty, sny a básnické figury /1997/ či kapitolu Zavřené oči, poetika snu v kompendiu Na cestě ke smyslu /Torst 2005/). V „knize pasáží“ **Hnízda snění** (Malvern 2011) inscenuje starší i novější nálezy (podstatná část zapojených výkladů již byla publikována jinde), své „fragmenty pohybu“, rozprostřené napříč různými typy uměleckých projevů. Autorku přitahují hranice („krajnosti“) literárního a výtvarného jazyka a tomu podřídila jak výběr zkoumaného – nebo spíš: fascinovaně kontemplovaného – materiálu, slov a obrazů, tak volbu scelující linky: snu jako mnohostranně hraničního fenoménu.

Langerová neusiluje o přehlednou typologii snových (literárních či výtvarných) úkazů nebo o širší aktivizaci časových kontextů, v textech-analýzách své nálezy spíše izoluje: vytváří exponáty svého druhu, zavěšené leda ve speciálních dějinách „snové práce“, jež jsou s to zahrnout umělecké výkony napříč posledními dvěma staletími. V oblasti dějin literárních figurují výrazněji Novalis, Ludwig Tieck, K. H. Mácha, Karel Sabina, Maurice Maeterlinck (a Sigismund Bouška jako jeho pozoruhodný vykladač), Jakub Deml, Franz Kafka, Vítězslav Nezval, Jindřich Štyrský, Henri Michaux, J.-P. Sartre, Jiří Orten, Čestmír Kafka, Mikuláš Medek, Petr Kabeš. Autorka se věnuje těm „textům“, jež umožňují konkrétně rozvinout nastolenou problematiku, k čemuž jí bohatě dopomáhá nezakrývaná inspirace filosofická. Ta – spolu se zlomky pojednávaných děl – sytí i její jazyk, dává mu určité perspektivy, začasto potřebně dialektické. Vždyť také Benjaminův výčet dialekticky dvojznačných (snových) zjevů modernosti stojí v úvodu knihy jako motto. Texty (včetně děl neliterárních) či jejich vybrané pasáže jsou potom pojednány se specifickou oporou „v zádech“, s výbavou určitých leitmotivů, slov, podílejících se na vzniku příznačného metaforického „ovzduší“ výkladu. Zejména slova-pojmy jako „nalezený objekt“ či „fetiš“ nicméně umožňují porozumivě artikulovat momenty „trhlin“ (oblíbené autorčino slovo) v pásmech mezi řečí (obrazem) a zkušeností, pamětí či ne-pamětí. S tím souvisí důležitý vedlejší efekt četby knihy: takřka každý odstavec lze číst jako výraz hledání jazyka adekvátního křehkému tématu. Není potom vlastně nijak překvapivé, že cestu výkladu není vždy snadné sledovat.

www.ipsl.cz